

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ต้องการประมาณการสมการการบริโภคโดยใช้ปัจจัยสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นตัวแปรกำหนดการบริโภคของครัวเรือนในเขตเมืองและเขตชนบท ของจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สมการถดถอยพหุคูณ ซึ่งอาศัยเทคนิค Ordinary Least Square ในรูปสมการเส้นตรง สำหรับวิธีดำเนินการศึกษาในบทนี้จะกล่าวถึง แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา สมมติฐานในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบการบริโภคของครัวเรือน และข้อจำกัดในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การสร้างแบบจำลองเพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ได้อาศัยแนวคิด สมมติฐานรายได้สมบูรณ์ของ Keynes สมมติฐานวัฏจักรชีวิตของ Modigliani และ Brumberg และงานศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือนในประเทศไทยเป็นแนวทางในการสร้างแบบจำลองในรูปแบบฟังก์ชันการบริโภค โดยให้ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวกำหนดการบริโภคภาคครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ รายได้หลังหักภาษีของครัวเรือน ทรัพย์สินสุทธิของครัวเรือน ภาระหนี้สินของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน จำนวนสมาชิกครัวเรือน ที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ประยุกต์ทฤษฎีและผลงานการศึกษาที่ผ่านมา เป็นแนวทางในการสร้างแบบจำลองซึ่งกำหนดให้พฤติกรรมการบริโภคของแต่ละบุคคล ดังนี้

รูปแบบสมการการบริโภคสำหรับครัวเรือนในเขตเมือง และครัวเรือนในเขตชนบทมีดังต่อไปนี้

$$C_i = b_0 + b_1 Yd_i + b_2 W_i + b_3 DEBT_i + b_4 AGE_i + b_5 DR_i + b_6 EDU1_i + b_7 EDU2_i$$

- โดยที่ C_i = การบริโภคของครัวเรือนที่ i (บาทต่อปี)
- Yd_i = รายได้ของครัวเรือนที่ i (บาทต่อปี)
- W_i = ทรัพย์สินสุทธิของครัวเรือนที่ i
- $DEBT_i$ = ภาระหนี้สินของครัวเรือนที่ i (บาท)
- AGE_i = อายุของหัวหน้าครัวเรือนที่ i (ปี)
- DR_i = จำนวนสมาชิกครัวเรือน ที่อยู่ในวัยพึ่งพิงของครัวเรือนที่ i
- EDU_i = ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนของครัวเรือนที่ i โดยแบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับการศึกษาต่ำกว่า มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1, ระดับการศึกษาตั้งแต่ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงระดับอนุปริญญา, ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยที่ใช้เป็นตัวแปรหุ่น 2 ตัวคือ
- $EDU1_i$, โดยที่ เท่ากับ 1 ถ้ามีระดับการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงระดับอนุปริญญา
- เท่ากับ 0 ถ้าจบการศึกษาในระดับอื่น ๆ
- $EDU2_i$, โดยที่ เท่ากับ 1 ถ้ามีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
- เท่ากับ 0 ถ้าจบการศึกษาในระดับอื่น ๆ
- b_0 = ค่าคงที่ (constant)
- b_1 - b_7 = ค่าสัมประสิทธิ์ (coefficient)
- i = ครัวเรือนตัวอย่างที่ 1, 2, 3, ..., 200

โดยที่จะได้สมการการบริโภคของครัวเรือนในเขตเมือง 1 สมการและเขตชนบท 1 สมการ

ในกรณีที่นำเอาครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมาหาสมการการบริโภคสมการเดียวจะใช้ตัวแปรหุ่น AREA เข้ามาในสมการการบริโภค โดยมีรูปสมการดังนี้

$$C_i = b_0 + b_1 Yd_i + b_2 W_i + b_3 DEBT_i + b_4 AGE_i + b_5 DR_i + b_6 EDU1_i + b_7 EDU2_i + b_8 AREA_i$$

โดยที่ $AREA_i =$ เขตพื้นที่ที่อยู่อาศัยของครัวเรือนที่ i โดยใช้เป็นตัวแปรหุ่น

โดย เท่ากับ 1 ถ้าครัวเรือนอยู่ในเขตพื้นที่เขตเมือง

เท่ากับ 0 ถ้าครัวเรือนอยู่ในเขตพื้นที่อื่น

$b_0 =$ ค่าคงที่ (constant)

$b_1-b_8 =$ ค่าสัมประสิทธิ์ (coefficient)

$i =$ ครัวเรือนตัวอย่างที่ 1, 2, 3, ..., 400

3.2 สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา

สำหรับสมมติฐานทางด้านปัจจัยที่กำหนดการบริโภคจากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคมีดังนี้

1. สมมติฐานทางด้านรายได้ของครัวเรือน (Y_d)

การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายได้พึงใช้จ่ายของครัวเรือน เมื่อครัวเรือนมีรายได้พึงใช้จ่ายมากขึ้นครัวเรือนจะมีความสามารถที่จะใช้จ่ายเพิ่มขึ้นรวมถึงการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคก็จะมากขึ้นด้วย ในทางกลับกันหากรายได้พึงใช้จ่ายของครัวเรือนลดลงจะทำให้การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคลดลงตามไปด้วย

$$\frac{\partial C}{\partial Y_d} = b_1 \quad \text{โดยที่ } b_1 > 0$$

2. สมมติฐานทางด้านทรัพย์สินทั้งสิ้นของครัวเรือน (W)

การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับทรัพย์สินทั้งสิ้นของครัวเรือนถ้าครัวเรือนมีทรัพย์สินสุทธิเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์จะทำให้รู้สึกถึงความมั่นคงในชีวิตสูง จึงสามารถนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากขึ้น ในทางกลับกันหากครัวเรือนมีทรัพย์สินสุทธิน้อยจะทำให้การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคน้อยตามไปด้วย เนื่องจากครัวเรือนจะใช้จ่ายเพื่อการสะสมทุนแทน

$$\frac{\partial C}{\partial W} = b_2 \quad \text{โดยที่ } b_2 > 0$$

3. สมมติฐานทางด้านภาระหนี้สิน (DEBT)

การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับภาระหนี้สิน ซึ่งในที่นี้พิจารณาเฉพาะหนี้สินที่เกิดจากการบริโภคและจำนวนเงินที่ต้องจ่ายเป็นดอกเบี้ยในแต่ละเดือนซึ่งจะไม่รวมหนี้ซึ่งเกิดจากรายจ่ายเพื่อการสะสมทุนเช่น การผ่อนชำระบ้าน ที่ดิน รถยนต์ ค่าเบี้ยประกันชีวิตชนิดสะสมทรัพย์ เป็นต้น ถ้าครัวเรือนใดมีภาระหนี้สินสูงการใช้จ่ายในการบริโภคจะลดลง เนื่องจากครัวเรือนนั้นต้องนำเงินจากรายได้ที่ได้มาชำระหนี้ แทนการใช้จ่ายในการบริโภค ทำให้การบริโภคลดลง

$$\frac{\partial C}{\partial DEBT} = b_3 \quad \text{โดยที่ } b_3 < 0$$

4. สมมติฐานทางด้านอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE)

การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอายุของหัวหน้าครัวเรือน เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีอายุมากขึ้น ทำให้มีความต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น ประกอบกับ มีการพบปะสังคมน่ามากขึ้น จึงทำให้มีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น

$$\frac{\partial C}{\partial AGE} = b_4 \quad \text{โดยที่ } b_4 > 0$$

5. สมมติฐานทางด้านจำนวนสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัยพึ่งพิง (DR)

การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือน จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับจำนวนสมาชิกของครัวเรือนที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ครัวเรือนใดที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยเฉพาะสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัยพึ่งพิง มากจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสูง ในที่นี้กำหนดให้สมาชิกในครัวเรือนที่ไม่มีรายได้แทนสมาชิกที่อยู่ในวัยพึ่งพิง เนื่องจากสมาชิกกลุ่มนี้ต้องได้รับการแบ่งปันรายได้จากครัวเรือนเพื่อการบริโภคหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้พึ่งพิงเป็นภาระแก่ครัวเรือนต้องให้ความอุปการะเลี้ยงดู ทำให้รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้น ดังนั้นครัวเรือนที่มีอัตราการพึ่งพิง(Dependency rate) สูง จะมีการบริโภคที่สูง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในวัยพึ่งพิงจะเป็นไปในเชิงบวก

$$\frac{\partial C}{\partial DR} = b_5 \quad \text{โดยที่ } b_5 > 0$$

6. สมมติฐานทางด้านระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU)

การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือน จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ในที่นี้ได้แบ่งระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนออกเป็น 3 ระดับ คือ หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา และหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป คาดว่าน่าจะมีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคก็จะสูงกว่า ครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา และ หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 และ ถ้าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา คาดว่าน่าจะมีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น ย่อมมีความต้องการที่จะยกระดับคุณภาพความเป็นอยู่ของชีวิตให้ดีขึ้น รวมถึงยกระดับสังคมให้สูงขึ้น จึงมีรสนิยมที่สูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริโภคจึงสูงขึ้น

$$\begin{aligned} \frac{\partial C}{\partial EDU1} &= b_6 \\ \frac{\partial C}{\partial EDU2} &= b_7 \quad \text{โดยที่ } b_7 > b_6 > 0 \end{aligned}$$

7. สมมติฐานทางด้านเขตพื้นที่อยู่อาศัยของครัวเรือนครัวเรือน (AREA)

ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง และครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคที่แตกต่างกัน โดยครัวเรือนที่อาศัยในเขตเมืองจะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคมากกว่า ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท อันเนื่องมาจากพื้นที่เขตเมืองมีความเจริญกว่าพื้นที่เขตชนบท สินค้าและบริการในเขตเมืองย่อมมีมากกว่า รวมถึงมูลค่าสินค้าในเขตเมืองย่อมแพงกว่า จึงมีโอกาสที่จะใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากกว่าครัวเรือนในเขตชนบท

$$\frac{\partial C}{\partial AREA} = b_8 \quad \text{โดยที่ } b_8 > 0$$

3.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ และส่วนที่สองเป็นข้อมูลปฐมภูมิ โดยแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารข้อมูลทางสถิติที่หน่วยงานต่างๆ ได้เก็บรวบรวมไว้ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งวารสารรายงานทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data)

เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถาม โดยการใช้วิธีสัมภาษณ์ ตามแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้น จากประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2548 ที่ได้จากการเก็บข้อมูลสถิติของสำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 589,989 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2548) ได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยแบ่งประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็น 2 กลุ่มคือ ครัวเรือนที่อยู่ในเขตเมืองและครัวเรือนที่อยู่ในเขตชนบท ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากจำนวนประชากร ด้วยวิธีการคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane's ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e^2)}$$

เมื่อ e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนหน่วยประชากร

n = ขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 5 หรือ 0.05 ดังมีผลการคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{589,989}{1 + 589,989 (0.05)^2}$$

$$= \frac{589,989}{1,475.973}$$

ขนาดตัวอย่าง = 399.72 หรือ ประมาณ 400 ครั้วเรือน

จากครั้วเรือนตัวอย่าง 400 ครั้วเรือน ทำการแยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ครั้วเรือนตัวอย่างในเขตเมืองจำนวน 200 ครั้วเรือนและครั้วเรือนตัวอย่างในเขตชนบท จำนวน 200 ครั้วเรือนเท่ากัน เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการบริโภคแต่ละเขตได้

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยมีลำดับขั้นดังต่อไปนี้

ก. เขตเมือง ได้ทำการแบ่งพื้นที่ที่ทำการศึกษายเป็น 4 แขวง ซึ่งได้แก่ แขวงนครพิงค์ แขวงกาวิละ แขวงเมืองราชและแขวงศรีวิชัย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการศึกษา ซึ่งแสดงรายละเอียดดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548)

ขนาดของตัวอย่างในแต่ละแขวง ในที่นี้จะเป็นการเลือกขนาดของตัวอย่างในแต่ละแขวง โดยให้ขนาดตัวอย่างของกลุ่มย่อยเป็นสัดส่วนกับประชากรในกลุ่มย่อยนั้น โดยสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$n_i = \frac{N_i n}{N}$$

โดยที่ n_i = จำนวนตัวอย่างในแขวงที่ i เมื่อ $i = 1, 2, 3, 4$

N_i = จำนวนครั้วเรือนในแขวงที่ i

n = จำนวนตัวอย่างทั้งหมดจากสมการ (1) เท่ากับ 200 ครั้วเรือน

N = จำนวนครั้วเรือนทั้งหมดเท่ากับ 68,714 ครั้วเรือน

i = แขวง โดยที่ $i = 1$ เป็น แขวงนครพิงค์

$i = 2$ เป็น แขวงกาวิละ

$i = 3$ เป็น แขวงเมืองราช

$i = 4$ เป็น แขวงศรีวิชัย

ผลการคำนวณหาขนาดตัวอย่างในแต่ละแขวงแสดงได้ดังตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 จำนวนตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ที่ทำการศึกษาในเขตเมือง

พื้นที่ที่ทำการศึกษา	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	จำนวนตัวอย่างในแต่ละแขวง (ตัวอย่าง)
แขวงนครพิงค์	15,761	46
แขวงกาวิละ	18,630	54
แขวงเมืองราย	15,007	44
แขวงศรีวิชัย	19,316	56
รวม	68,714	200

ที่มา : จากการคำนวณ

หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) เก็บข้อมูลครัวเรือนในแต่ละแขวง

ข. เขตชนบท จะทำการสุ่มตัวอย่างอำเภอในเขตชนบทมา 1 อำเภอเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรที่ใช้ในการศึกษา โดยที่ในเขตชนบทมีอำเภอทั้งสิ้น 21 อำเภอ เลือกสุ่มตัวอย่างมา 1 อำเภอ โดยที่ไม่รวมอำเภอที่มีอาณาเขตติดต่อกับเขตอำเภอเมือง เนื่องจากลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ อำเภอแม่อิง อำเภอสันกำแพง อำเภอสันทราย อำเภอหางดง อำเภอสารภี ดังนั้นจึงเหลือ 16 อำเภอ โดยวิธีการจับฉลากได้ อำเภอจอมทอง จากนั้นทำการแบ่งพื้นที่ที่ทำการศึกษาเป็น 6 ตำบล ซึ่งได้แก่ ตำบลบ้านหลวง ตำบลช่วงเป้า ตำบลสบเตี๊ยะ ตำบลบ้านแปะ ตำบลคอยแก้ว ตำบลสอย สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการศึกษา ซึ่งแสดงรายละเอียดดังนี้

ขนาดของตัวอย่างในแต่ละตำบล ในที่นี้จะเป็นการเลือกขนาดของตัวอย่างในแต่ละตำบลโดยให้ขนาดตัวอย่างของกลุ่มย่อยเป็นสัดส่วนกับประชากรในกลุ่มย่อยนั้น โดยสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$n_i = \frac{N_i n}{N}$$

- โดยที่
- n_i = จำนวนตัวอย่างในตำบลที่ i เมื่อ $i = 1, 2, 3, 4, 5, 6$
 - N_i = จำนวนครัวเรือนในตำบลที่ i
 - n = จำนวนตัวอย่างเขตชนบท เท่ากับ 200 ครัวเรือน

- N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดเท่ากับ 16,508 ครัวเรือน
- i = ตำบล โดยที่ $i = 1$ เป็น ตำบลบ้านหลวง
 $i = 2$ เป็น ตำบลช่วงเปา
 $i = 3$ เป็น ตำบลสบเตี๊ยะ
 $i = 4$ เป็น ตำบลบ้านเปะ
 $i = 5$ เป็น ตำบลคอยแก้ว
 $i = 6$ เป็น ตำบลแม่สอย

ผลการคำนวณหาขนาดตัวอย่างในแต่ละตำบลแสดงได้ดังตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 จำนวนตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ที่ทำการศึกษาในเขตชนบท

พื้นที่ที่ทำการศึกษา	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	จำนวนตัวอย่างในแต่ละตำบล (ตัวอย่าง)
ตำบลบ้านหลวง	3,413	41
ตำบลช่วงเปา	2,143	26
ตำบลสบเตี๊ยะ	3,778	46
ตำบลบ้านเปะ	3,551	43
ตำบลคอยแก้ว	1,514	18
ตำบลแม่สอย	2,109	26
รวม	16,508	200

ที่มา : จากการคำนวณ

หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) เก็บข้อมูล

ครัวเรือนตัวอย่าง

3.4 การวิเคราะห์รูปแบบการบริโภคของครัวเรือน

ในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนนั้น มีค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ต้องการทราบถึงการใช้จ่ายไปในแต่ละประเภทว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรระหว่างครัวเรือนที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน หัวหน้าครัวเรือนมีอาชีพหลักแตกต่างกัน และครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่ที่ต่างกัน ระหว่างครัวเรือนในเขตเมือง และครัวเรือนในเขตชนบท โดยการศึกษาารูปแบบการบริโภคของครัวเรือน จากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนแบ่งประเภทของการใช้จ่ายดังนี้

ก. ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภค

1. **ค่าอาหารและเครื่องดื่ม** แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ อาหารที่ปรุงที่บ้าน ซึ่งได้แก่ ข้าวและอาหารที่ทำจากแป้ง เนื้อสัตว์ต่าง ๆ เครื่องปรุงรสและเครื่องเทศ ผักและผลไม้ต่าง ๆ รวมถึงเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และอาหารสำเร็จรูป หมายถึง อาหารที่ปรุงเสร็จพร้อมรับประทาน ซึ่งแบ่งออกเป็น อาหารสำเร็จรูปที่ซื้อมาบริโภคที่บ้าน และ อาหารบริโภคนอกบ้าน

2. **เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์** เช่น เหล้า เบียร์ ไวน์ ซึ่งแบ่งจำแนกตามพื้นที่บริโภคซึ่งได้แก่ การดื่มที่บ้าน และการดื่มนอกบ้าน

3. **ยาสูบ** ในที่นี้รวมถึง บุหรี่ หมาก และยานัตถ์ ฯลฯ

4. **ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร** แบ่งเป็น 6 ประเภทได้แก่ ค่าเดินทางในท้องถิ่น (ค่าน้ำมันรถ กรณีใช้รถส่วนตัว) ค่าเดินทางออกนอกท้องถิ่น ค่าบำรุงรักษายานพาหนะ ค่าซื้อยานพาหนะ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสื่อสาร และ ค่าอุปกรณ์การสื่อสาร

5. **ที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน** แบ่งเป็น 6 ประเภทได้แก่ ค่าเช่าบ้าน, ค่าเช่าเพลิงแสงสว่าง และน้ำ ซึ่งได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟ แก๊สหุงต้ม เชื้อเพลิงและเครื่องใช้แสงสว่างอื่น ๆ สิ่งทอสำหรับใช้ในบ้าน ได้แก่ มุ้ง ผ้าปูที่นอนและปลอกหมอน ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียงและม่าน ผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดมือ ผ้าเช็ดจานชาม ของใช้เบ็ดเตล็ดในบ้าน ได้แก่ เครื่องแก้ว เครื่องใช้ในครัว ด้วยชาม และมิด ซ้อนส้อมหม้อหุงต้ม กระทะ ขันน้ำ ถังและอ่าง กระตักน้ำ ค่าใช้จ่ายในการทำ ความสะอาด ได้แก่ สบู่และผงซักฟอก น้ำยาซักล้างทำความสะอาด น้ำยาปรับผ้านุ่มและอัดฉีดผ้า น้ำยาขัดเงา ไม้ถูพื้น ไม้กวาดและแปรง ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าวัชพืช ยาดับกลิ่น ค่าขนขยะ เครื่องใช้ในการทำความสะอาดอื่น ๆ ค่าจ้างคนรับใช้ในบ้าน ได้แก่ คนรับใช้ทั่วไปและคนครัว คนขับรถ คนทำสวนและคนยาม คนซักรีด คนเลี้ยงเด็ก ฯลฯ

6. เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า ซึ่งได้แก่ ผ้าและเสื้อผ้า ในที่นี้หมายถึง เสื้อผ้าทุกชนิดที่สวมใส่ รวมถึงค่าจ้างตัดเย็บ และค่าซ่อมแซมเสื้อผ้าด้วย รองเท้า ในที่นี้หมายถึง รองเท้าทุกชนิด รวมถึง ค่าจ้างทำรองเท้า และค่าบริการซ่อมแซมรองเท้า

7. ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ ค่าของใช้ส่วนบุคคล ได้แก่ สบู่ ยา สีฟัน แชมพู น้ำมันใส่ผม น้ำหอม แป้งโรยตัว ลิปสติก เครื่องสำอาง มีด โคนหนวด กระเป๋าคือ กระเป๋าเงิน กระดาษชำระผ้าอนามัย เป็นต้น ค่าบริการส่วนบุคคล ได้แก่ ตัดผม ดัดผม ค่าสระผม และเช็ดผม โกศกร ข้อม ไร่ นวดหน้า นวดตัว นวดเท้า และบริการส่วนบุคคลอื่น ๆ

8. ค่าตรวจรักษาพยาบาลและค่ายา ซึ่งแบ่งเป็น ค่ายาและเวชภัณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ ยาแก้ไอ ยาแก้หวัด ยาคุม ยาแก้ปวด แก้ไข้ แก้ปวดเมื่อยขาม่าเชื้อโรค ยาแก้โรคกระเพาะ ยาถ่าย ยาคุมกำเนิด วิตามิน ยาบำรุงร่างกายอนามัย เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ปฐมพยาบาล และค่าบริการตรวจรักษาพยาบาล หมายถึง ค่ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลของรัฐ และ โรงพยาบาลเอกชน รวมถึง คลินิกแพทย์ ต่าง ๆ

9. การศึกษา ค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมในโรงเรียนค่าลงทะเบียน และค่าธรรมเนียม ในสถานศึกษาอุดมศึกษา รวมถึง ค่าหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการศึกษาอื่น ๆ

10. การบันเทิงและการอ่าน แบ่งเป็น 5 ประเภทได้แก่ บัตรผ่านประตูและค่าธรรมเนียม เช่น โรงหนัง พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ ค่าเล่นกีฬาต่าง ๆ ค่าธรรมเนียมสมาชิกสโมสร หรือ ศูนย์ฟิตเนส อุปกรณ์กีฬา เครื่องเล่น สัตว์เลี้ยงและไม้ประดับ เช่น เครื่องบริหารร่างกายต่าง ๆ ค่าถ่ายรูป ค่าเช่าวีดีโอ วีซีดี ค่าสมาชิก เคเบิลทีวี ค่าอาหารและดูแลสัตว์เลี้ยง อุปกรณ์การบันเทิง เช่น วิทยุ ทีวี เครื่องเสียง จานดาวเทียม เครื่องดนตรี ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการอ่าน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ รายเดือน หนังสือต่าง ๆ กิจกรรมทางศาสนาและลัทธิความเชื่อ ของถวายพระ ดอกไม้ รูปเทียน

11. เบ็ดเตล็ด ได้แก่ ค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย ค่าธรรมเนียมทนายความ ค่าจ้างเลี้ยงเด็กนอกบ้าน ค่ายามดูแลรักษาความปลอดภัย และอื่น ๆ

ข. ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ได้แก่

1. ค่าภาษี ได้แก่ ภาษีเงินได้ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ค่าปรับทางกฎหมายและอื่นๆ
2. ของขวัญและเงินบริจาค ได้แก่ ของขวัญและเงินบริจาคทางศาสนา ทางการศึกษา เงินบริจาคเพื่อการกุศลสาธารณะและอื่น ๆ
3. เงินซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และการพนันอื่น ๆ
4. ดอกเบี้ยเงินกู้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved